

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק א)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק I	—	פרק ראשון	—	(30×1)	—	30 נקודות
	—	פרק שני	—	(30×1)	—	30 נקודות
חלק II	—	פרק שלישי <u>או</u> פרק רביעי	—	(20×2)	—	40 נקודות

**נבחנים אקסטרניים יענו רק
על פרק שלישי – בית שני**

סה"כ — 100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על חלק I, ולא על חלק II.

במקום חלק II יענו תלמידים אלה על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות,

המובאות בדף נפרד שיחולק להם. שאלות אלה מיועדות אך ורק להם.

(3×13 $\frac{1}{3}$) — 40 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

חלק I – לאומיות

בחלק זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות:

על שאלה אחת מן הפרק הראשון ועל שאלה אחת מן הפרק השני.

פרק ראשון – קטעי מקור (30 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-2.

1. הרצל והתנועה הציונית

- א.** הסבר מדוע פנה הרצל לסולטאן הטורקי, ומה הוא הציע לסולטאן. (13 נקודות)
- ב.** לפניך קטע שכתב זאב ז'בוטינסקי בשנת 1905. קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

ההיסטוריה של עם ישראל מתחילה ומסתיימת בארץ-ישראל, ואילו כל אשר בא אחרי כן לא היה אלא מה שעמים אחרים עשו ליהודים [...] בדרכו הארוכה בגלות היה עם ישראל נושא על שפתיו את שמה של ארץ-ישראל.

[...] תארו נא לעצמכם לרגע שחלפו עשר שנים מאותו יום שבו קיבל הקונגרס [הציוני] השביעי את הצעת אוגנדה, ושם כבר נעשה דבר מה, ולפתע פתאום, הסולטאן [העותמאני], היה מסכים. [...] מה יהיה אז? הלקבל או לא לקבל? מצד אחד, חבל לוותר על ההתחלות שנוצרו באוגנדה: הושקעו כספים ומאמצים, ועתה יהיה כל זה לזרים [לאחרים]. אך מצד שני [...] לא יהיה אפשר למנוע את ההתפרצות הממשית של האהבה העתיקה לארץ-ישראל [...] בוודאי לא יוכלו לרתק את רצון העם לאוגנדה ולהוסיף ולהתעלם מארץ-ישראל.

[...] כך אין מנהלים תנועה עממית רצינית [...] המסלול שמן הצעד הראשון ועד לאחרון בו היה כולו פולחן קודש לארץ-ישראל, מסלול זה יכול להגיע אל קצו רק בארץ-ישראל. אם נסור ממסלול זה – נרד מפסי ההיסטוריה, נסטה מן הדרך ונתעה ללא שוב.

(מעובד על פי ז'בוטינסקי, ז' [תשמ"ה]. על הטריטוריאליזם, 1905. בתוך ש' קולת [עורכת], הרעיון הציוני והקמת מדינת ישראל [עמ' 50-51]. ירושלים: מעלות)

- על פי הקטע**, האם ז'בוטינסקי תמך בתכנית אוגנדה או התנגד לה? הסבר שניים מן הטענות שהם מציג בקטע לחיזוק עמדתו. (17 נקודות)

2. התפתחות התנועות הלאומיות

- א.** הצג שני שינויים שיצרה הלאומיות המודרנית בסוף המאה ה-19 ובתחילת המאה ה-20 במפה המדינית של אירופה, והסבר שינוי אחד שהיא יצרה בחברה באירופה. (12 נקודות)
- ב.** עיין בנספח שבו מוצגת מפת ההתיישבות בארץ-ישראל בתקופת העלייה הראשונה והעלייה השנייה.

הצג שלושה שינויים שחוללה התנועה הציונית בארץ-ישראל בשנים 1882-1914: שני שינויים **על פי המפה** שבנספח, ושינוי אחד **על פי מה שלמדת**. (18 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

פרק שני (30 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 3-4.

3. צמיחת הלאומיות באירופה והתנועה הציונית

- א.** הסבר את הגורמים לצמיחה של התנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19. (18 נקודות)
- ב.** הסבר שתי דרכים שבהן השפיעו התנועות הלאומיות באירופה על צמיחת הציונות. (12 נקודות)

4. התנועות הלאומיות

- בחר באחת מן הארצות: יוון, פולין, גרמניה, איטליה.
- א.** מה הייתה מטרת המאבק של התנועה הלאומית בארץ שבחרת? הסבר שני גורמים שסייעו להשיג מטרה זו. (15 נקודות)
- ב.** הסבר שני גורמים שעיכבו את המאבק של התנועה הלאומית בארץ שבחרת, והצג את תוצאותיו. (15 נקודות)

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם לא יענו על חלק II (שאלות 5-13).

במקום חלק II עליהם לענות על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות (שאלות 14-18), המובאות בדף נפרד שיחולק להם.

/המשך בעמוד 4/

חלק II

בחלק זה שני פרקים.
תלמידים ובוגרים אינטרניים יענו על שתי שאלות מאחד הפרקים:
 פרק שלישי — ממדינת מקדש לעם הספר (שאלות 5-7).
או
 פרק רביעי — ערים וקהילות בימי הביניים (שאלות 8-13).
נבחנים אקסטרניים יענו על פרק שלישי בלבד.

פרק שלישי — ממדינת מקדש לעם הספר (40 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 5-7 (לכל שאלה — 20 נקודות).

5. הצהרת כורש

- א.** הצג את עיקרי התוכן של הצהרת כורש, והסבר שתי סיבות למתן ההצהרה.
 (10 נקודות)
- ב.** הסבר גורם אחד שסייע למימוש של הצהרת כורש, וגורם אחד שעיצב את המימוש שלה.
 (10 נקודות)

6. עזרא ונחמיה

- א.** הסבר את הגישה של עזרא ונחמיה בוויכוח על עיצוב הזהות היהודית.
 הצג טיעון אחד של המתנגדים לגישה זו. (12 נקודות)
- ב.** הצג את עיקרי האמנה שחתם נחמיה עם העם. (8 נקודות)

7. "המרד הגדול"

- א.** הסבר את הסיבות ל"מרד הגדול" ברומאים. (12 נקודות)
- ב.** הסבר שני נימוקים של המתנגדים למרד ברומאים. (8 נקודות)

שים לב: פרק זה מיועד לתלמידים ולבוגרים אינטרניים בלבד.

פרק רביעי — ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

ענה על שתי שאלות בנושא שלמדת: בגדד או פראג (לכל שאלה — 20 נקודות).

עיר מדגימה — בגדד

ענה על שתיים מן השאלות 8-10.

8. מוסדות וארגונים בעיר בימי הביניים

- א. הצג שני מוסדות שפעלו בעיר המוסלמית, והסבר את התפקידים שמילא כל אחד מהם בחיי התושבים בעיר. (10 נקודות)
- ב. מהי גילדה? הסבר כיצד הגנה הגילדה על האינטרסים של חבריה וכיצד דאגה לצרכים החברתיים שלהם בעיר הנוצרית בימי הביניים. (10 נקודות)

9. בגדד: מרכז כלכלי ותרבותי

- א. הסבר את הסיבות שבגללן נהפכה בגדד למרכז כלכלי, והצג שתי דוגמאות למרכזיות זו. (10 נקודות)
- ב. הסבר שני גורמים שסייעו לפריחת התרבות והמדע בבגדד, והצג שתי דוגמאות לפריחה זו. (10 נקודות)

10. ההנהגה היהודית בח'ליפות המוסלמית

- א. הצג את דרך המינוי של ראש הגולה ואת תפקידיו, והסבר כיצד הם מבטאים את האוטונומיה שהייתה ליהודים בח'ליפות המוסלמית. (10 נקודות)
- ב. הצג את תפקידי הגאונים, והסבר כיצד תרמו הגאונים לחיזוק הקשר בין המרכז בבבל ובין הקהילות היהודיות שהיו בח'ליפות המוסלמית. (10 נקודות)

עיר מדגימה — פראג

ענה על שתיים מן השאלות 11-13.

11. מוסדות וארגונים בעיר בימי הביניים

- א.** הצג שני מוסדות שפעלו בעיר **המוסלמית**, והסבר את התפקידים שמילא כל אחד מהם בחיי התושבים בעיר. (10 נקודות)
- ב.** מהי גילדה? הסבר כיצד הגנה הגילדה על האינטרסים של חבריה וכיצד דאגה לצרכים החברתיים שלהם בעיר **הנוצרית** בימי הביניים. (10 נקודות)

12. פראג: מרכז כלכלי ותרבותי

- א.** הסבר שני גורמים לשגשוג הכלכלי של פראג במאה ה־16, והצג שתי דוגמאות לשגשוג זה. (10 נקודות)
- ב.** הסבר שני גורמים שסייעו לפריחת התרבות והמדע בפראג במאה ה־16, והצג שתי דוגמאות לפריחה זו. (10 נקודות)

13. הקהילה היהודית בפראג

- א.** הסבר מדוע גרו היהודים בפראג ברובע נפרד, ותאר את המבנה של הרובע היהודי בפראג. (10 נקודות)
- ב.** הצג בעיה אחת שהמהר"ל מפראג התמודד עמה, והסבר את הפתרון שהציע לבעיה זו. (10 נקודות)

בהצלחה!

שים לב!
שאלות 14-18 מיועדות אך ורק לתלמידים שאושר להם
מבחן מותאם.
(מדבקה סגולה)

שאלות 14-18 הן בנושא **לאומיות**. ענה על שלוש מן השאלות האלה.
(לכל שאלה — $13\frac{1}{3}$ נקודות; סך הכול — 40 נקודות)

14. הצג שני שלבים בהתפתחות של הפעילות הלאומית באירופה במאה ה־19.
15. הצג שלושה מאפיינים הקושרים את בני הלאום אלה לאלה ומלכדים אותם.
16. הסבר את הסיבות לעליית יהודים לארץ־ישראל עד מלחמת העולם הראשונה.
17. הצג אחת מן המסגרות הארגוניות שהקימה התנועה הציונית בעקבות הקונגרס הציוני הראשון, והסבר את התרומה של מסגרת זו לקידום מטרות התנועה הציונית.
18. הסבר מה הייתה המשמעות של הצהרת בלפור בעבור הציונים.
הצג את תגובת היהודים המשתלבים להצהרה זו, ואת תגובת הערבים לה.

בהצלחה!

נספח לשאלה 2 — מפת ההתיישבות בתקופת העלייה הראשונה והעלייה השנייה

